

POSTANOWIENIE Z DNIA 3 LUTEGO 2003 R.

II KZ 61/02

Adwokat ma prawo sporządzić i podpisać kasację we własnej sprawie, to znaczy w sprawie, w której występuje w charakterze oskarżyciela posiłkowego, powoda cywilnego bądź oskarżonego.

Przewodniczący: sędzia SN W. Kozielewicz.

Prokurator Prokuratury Krajowej: B. Drozdowska.

Sąd Najwyższy w sprawie Andrzeja Ś., skazanego z art. 282 § 1 pkt 2 k.p. w zw. z art. 161 i 168 k.p., art. 283 § 1 k.p. w zw. z art. 229 § 1 i 4 k.p., po rozpoznaniu w Izbie Karnej, na posiedzeniu w dniu 3 lutego 2003 r., zażalenia wniesionego przez obrońcę skazanego na zarządzenie Przewodniczącego Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 24 października 2002 r., w przedmiocie odmowy przyjęcia kasacji wniesionej przez skazanego od wyroku Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 24 stycznia 2002 r., utrzymującego w mocy orzeczenie Kolegium do Spraw Wykroczeń przy Sądzie Rejonowym w Ł. z dnia 25 września 2001 r.

p o s t a n o w i ł zaskarżone zarządzenie u t r z y m a ć w m o c y .

Z u z a s a d n i e n i a :

Kolegium do Spraw Wykroczeń w Ł. przy Sądzie Rejonowym w Ł. orzeczeniem z dnia 25 września 2001 r. uznało Andrzeja Ś. za winnego tego, że jako syndyk Spółki Handlu Zagranicznego „G.” – Spółka z o.o. w

Upadłości z siedzibą w Ł., wbrew obowiązkowi, do dnia 31 marca 2001 r. nie udzielił 25 pracownikom zaległego urlopu wypoczynkowego za rok 2000, oraz, będąc odpowiedzialnym za stan bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładzie w Ł., nie przestrzegał przepisów stan bezpieczeństwa i higieny pracy poprzez to, że dopuścił pracowników do wykonywania pracy bez aktualnych orzeczeń lekarskich, stwierdzających brak przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywania pracy na danych stanowiskach, tj. czynów wyczerpujących znamiona wykroczeń określonych w art. 282 § 1 pkt 1 k.p. w zw. z art. 161 i 168 k.p., art. 283 § 1 k.p. w zw. z art. 229 § 1 i 4 k.p., i za to, na podstawie art. 283 § 1 k.p. i art. 9 § 2 k.w., wymierzył mu karę grzywny w wysokości 500 zł.

Od tego orzeczenia odwołanie złożył Andrzej Ś.

Sąd Rejonowy w Ł., po rozpoznaniu odwołania, wyrokiem z dnia 24 stycznia 2002 r. zaskarżone orzeczenie utrzymał w mocy.

Od wyroku tego kasację złożył skazany (...).

Zarządzeniem z dnia 6 sierpnia 2002 r. Przewodniczący Wydziału Karnego wezwał skazanego do złożenia w terminie siedmiu dni od daty otrzymania wezwania oświadczenia, „czy posiada uprawnienia adwokackie”. W odpowiedzi na to pismo skazany oświadczył, iż jest adwokatem wpisanym na listę adwokatów, prowadzoną w Okręgowej Radzie Adwokackiej w Ł. Po otrzymaniu tego oświadczenia Przewodniczący Wydziału Karnego zarządzeniem z dnia 3 października 2002 r., wezwał skazanego do uzupełnienia w terminie siedmiu dni braku formalnego kasacji przez sporządzenie i podpisanie kasacji przez obrońcę będącego adwokatem – pod rygorem odmowy przyjęcia kasacji. W zarządzeniu tym powołano się na treść art. 526 § 2 k.p.k., art. 120 § 1 k.p.k. W odpowiedzi na to wezwanie do usunięcia braku formalnego skazany oświadczył, iż według niego złożona kasacja została sporządzona i podpisana przez stronę, broniącą

się osobiście, będącą adwokatem, co spełnia wymaganie przewidziane w art. 526 § 2 k.p.k.

Zarządzeniem z dnia 24 października 2002 r. Przewodniczący Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Ł. odmówił przyjęcia kasacji z uwagi na nieuzupełnienie braku formalnego (tj. niesporządzenie i niepodpisanie kasacji przez obrońcę będącego adwokatem w określonym terminie siedmiu dni).

Zażalenie na to zarządzenie złożył obrońca ustanowiony na tym etapie przez skazanego (pełnomocnictwo z dnia 21 listopada 2002 r.), zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 526 § 2 k.p.k. przez błędne przyjęcie, że kasacji nie może sporządzić i podpisać sam skazany, będący adwokatem, i wniósł o uchylenie zaskarżonego zarządzenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

I. Nie budzi wątpliwości, że wprowadzony w procedurach karnej i cywilnej przymus sporządzania i podpisywania skargi kasacyjnej przez fachowego prawnika ma za zadanie zapewnienie prawidłowego, pod względem formalnym i merytorycznym, opracowania skargi kasacyjnej. Uboczny cel regulacji wprowadzającej tzw. przymus adwokacki to oczekiwanie, iż w tej sytuacji kasacje będą wnoszone jedynie w uzasadnionych przypadkach (por. M. Rogacka-Rzewnicka: Kasacja w polskim procesie karnym, Warszawa 2002, s. 130-141; Z. Doda, J. Grajewski, A. Murzynowski: Kasacja w postępowaniu karnym – Komentarz, Warszawa 1996, s. 36-37).

Kierując się tymi przesłankami, ustawą z dnia 29 czerwca 1995 r. o zmianie Kodeksu postępowania karnego, ustawy o ustroju sądów wojсковych, ustawy o opłatach w sprawach karnych i ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. Nr 89, poz. 443), w której przywrócono polskiemu systemowi prawnemu instytucję kasacji w sprawach karnych, wprowadzono wymaganie, że kasacja, jeżeli pochodzi od innej strony niż

prokurator, powinna być sporządzona i podpisana przez adwokata (por. treść art. 464 § 2 k.p.k. z 1969 r. wprowadzona tą ustawą). Także ustawa – kodeks postępowania karnego, w brzmieniu uchwalonym 6 czerwca 1997 r., zawierała wymaganie, że jeżeli kasacjanie pochodzi od prokuratora, Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego albo Rzecznika Praw Obywatelskich, powinna być sporządzona i podpisana przez adwokata (art. 526 § 2 k.p.k. w brzmieniu sprzed dnia 1 września 2000 r.). W ustawie z dnia 20 lipca 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks karny skarbowy, która weszła w życie w dniu 1 września 2000 r., dokonano zmiany art. 526 § 2 k.p.k. upoważniając także radcę prawnego do sporządzania i podpisywania kasacji, w sytuacji gdy, występuje on jako pełnomocnik strony będącej instytucją państwową, samorządową lub społeczną, a w zakresie roszczeń majątkowych również innej osoby prawnej, jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej oraz osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą. Jednocześnie z tą zmianą dokonano w tym przepisie także innej i, jak się zauważa w doktrynie, chyba niepożądaną przez ustawodawcę zmiany (por. P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek: Kodeks postępowania karnego, Supplement do tomu II, Komentarz, pod red. prof. P. Hofmańskiego, Warszawa 2000, s. 110; S. Zabłocki: Nowela k.p.k. z dnia 20 lipca 2000 r. Komentarz, Warszawa 2000, s. 232-233). Przepis ten bowiem przed wejściem w życie noweli z dnia 20 lipca 2000 r. wyraźnie upoważniał – obok prokuratora i podmiotów wymienionych w art. 521 k.p.k. – także adwokata do sporządzenia i podpisania kasacji, ozaśobecnie w przepisie tym nie ma mowy o adwokacie, lecz o obrońcy lub pełnomocniku będącym adwokatem albo radcą prawnym. Czy zatem ta zmiana powoduje, że nie jest uprawniona do wniesienia kasacji strona, która jest adwokatem?

W orzecznictwie Sądu Najwyższego do tej pory przyjmowano, że w sytuacji, gdy strona jest adwokatem, to sporządzona i podpisana przez nią osobiście kasacja spełnia ustawowe wymagania „sporządzenia i podpisania przez adwokata” (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 1998 r., III KZ 118/98, OSNKW 1998, z. 11-12, poz. 54; glosa M. Wąsek-Wiaderek, OSP 1999, nr 10, s. 494). Argumentowano wówczas, że skoro ustawa nie wymaga, aby kasację sporządził i podpisał „obrońca” lub „pełnomocnik”, przeto jeżeli strona jest adwokatem, to sporządzona i podpisana przez nią osobiście skarga kasacyjna spełnia ustawowe wymagania „sporządzenia i podpisania przez adwokata”.

Nie można nie dostrzec, że przytoczona argumentacja w stanie prawnym istniejącym, co do omawianej kwestii, po dniu 1 września 2000 r. straciła aktualność. Mimo to Sąd Najwyższy w rozpoznający niniejsze zażalenie opowiada się za kontynuowaniem linii orzeczniczej Sądu Najwyższego, zapoczątkowanej przed tą datą wymienionym postanowieniem z dnia 20 października 1998 r., chociaż, co jest oczywiste, towarzyszyć temu musi inna, od powołanej, argumentacja.

Sąd Najwyższy podziela bowiem w tym względzie pogląd wypowiedziany w doktrynie, iż ratio legis instytucji przymusu adwokackiego, tj. konieczność zapewnienia odpowiedniego poziomu fachowego skarg kasacyjnych, ich merytorycznej i formalnej poprawności, pozwala, przy nadaniu prymatu wykładni celowościowej i funkcjonalnej, przyjąć, że adwokat ma prawo sporządzić i podpisać kasację we własnej sprawie, to znaczy w sprawie, w której występuje w charakterze oskarżyciela posiłkowego, powoda cywilnego bądź oskarżonego (por. S. Zabłocki: op. cit. s. 232). Zdaniem Sądu Najwyższego, żadne poważne racje nie przemawiają ponadto za tym, aby instytucji przymusu adwokackiego przy sporządzaniu kasacji nadawać inne rozumienie niż instytucji przymusu adwokackiego obowiązującej przy sporządzaniu wniosku o wznowienie postępowania (por. art. 545

§ 2 k.p.k.), czy też wniosku o stwierdzenie nieważności orzeczenia (por. art. 102 § 3 k.p.k.).

II. Mimo błędnego uzasadnienia, zaskarżone zarządzenie należało jednak utrzymać w mocy. Takie też stanowisko zajął Prokurator Prokuratury Krajowej obecny na posiedzeniu.

Otóż, zgodnie z art. 110 § 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1148), kasację w sprawach o wykroczenia może wnieść wyłącznie Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny lub Rzecznik Praw Obywatelskich, a w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych także Naczelny Prokurator Wojskowy. Oznacza to, że tylko od orzeczeń sądów wydanych w sprawach o wykroczenia przed dniem 17 października 2001 r. strony mogły jeszcze wnieść kasację na dotychczasowych zasadach, ale, co jest oczywiste, kasacja ta musiała być wniesiona przed dniem 17 października 2001 r. Po tej dacie bowiem kasacja może być wniesiona tylko według zasad określonych w powołanym kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia, który wszedł w życie właśnie tego dnia. Należy przy tym też zauważyć, iż poczynając już od dnia 1 września 2000 r. kasacja w sprawach o wykroczenia została w dość istotny sposób ograniczona (por. T. Grzegorzczak: Komentarz. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, 2002, s. 370-371).

W tym stanie rzeczy, skoro kasacja została w niniejszej sprawie wniesiona przez osobę nieuprawnioną, to nie mogła zostać przyjęta (por. art. 112 k.p.w. oraz art. 530 § 2 k.p.k. i 429 § 1 k.p.k.).

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.